

LOP.410.005.08.2016

P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Andrzej Borowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LOP/8/2016 z dnia 15 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Konopnickiej w Wołczynie, ul. Rzeczna 10 , 46-250 Wołczyn ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Celina Zając, Dyrektor Szkoły ² (dowód: akta kontroli, str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Dyrektor Szkoły w objętym kontrolą roku szkolnym 2015/2016⁴ nie w pełni zapewnił uczniom warunki nauczania zgodne z obowiązującymi zasadami bezpieczeństwa i higieny. Wprawdzie we wszystkich oddziałach zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o stałej porze i uwzględniały podobną liczbę godzin, to jednak w trzech, spośród sześciu badanych oddziałów (klas IV-VI), wystąpiły przypadki blokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji takich jak matematyka i przyroda i/lub lokowania ich po piątej godzinie nauki. Ustalona długość przerw między zajęciami zapewniła uczniom krótki odpoczynek i możliwość załatwienia potrzeb fizjologicznych, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego. Uczniom zapewniona została również możliwość korzystania ze świetlicy i biblioteki, a także stołówki szkolnej w sąsiedniej szkole. Pomieszczenia szkolne przeznaczone do prowadzenia zajęć, w tym salę gimnastyczną do zajęć wychowania fizycznego, zorganizowano w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki korzystania, jednak brak możliwości systematycznego prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na świeżym powietrzu (w środowisku naturalnym), nie wpływał korzystanie na rozwój fizyczny uczniów. Stan sanitarny pomieszczeń szkolnych był prawidłowy. Prawidłowo zorganizowano również pomoc przedmedyczną, zapewniając uczniom możliwość korzystania w ciągu dwóch dni w tygodniu z pomocy pielęgniarki medycznej, a w pozostałych dniach z pomocy przeszkolonych w zakresie udzielania pierwszej pomocy wszystkich nauczycieli Szkoły. Pomieszczenia szkolne wyposażone zostały w apteczki zaopatrzone w środki medyczne niezbędne do udzielenia pierwszej pomocy. Wprawdzie Szkoła zapewniła uczniom możliwość pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, ale działania podejmowane na rzecz zmniejszenia wagi tornistrów/plecaków uczniów były mało skuteczne, bowiem 67,7%

¹ Dalej: Szkoła.

² Dalej: Dyrektor.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Do czasu zakończenia kontroli.

objętych wazaniem uczniów posiadło tornistry, których waga przekraczała 10% masy ich ciała.

Uczniom zapewniono także możliwość korzystania z komputerów z dostępem do internetu, jednakże skuteczne zabezpieczenie przed dostępem do treści niepożądanych, które mogły stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju ucznia, nastąpiło dopiero w czasie kontroli NIK.

W toku kontroli stwierdzono też brak właściwego zabezpieczenia, przed bezpośrednim wyjściem na ulicę, szlaku komunikacyjnego pomiędzy Szkołą a budynkiem sali gimnastycznej i świetlicy, jak również zaniechania w realizacji niektórych obowiązków związanych z zaistniałymi w Szkole wypadkami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

W roku szkolnym 2015/2016 w Szkole w 14 oddziałach rozpoczęło naukę 312 uczniów (stan na 30 września)⁵, w tym w ośmiu oddziałach w klasach od I do III i sześciu w klasach od IV do VI. Najmniejszą liczebność miała klasa 3a (18 uczniów), a największą klasa 4a (28). W trzech oddziałach klas pierwszych: 1a, 1b, 1c nauką objętych było odpowiednio 23, 23, 24 uczniów, a w trzech oddziałach klas drugich: 2a, 2b, 2c klasy liczyły odpowiednio 25, 24 i 23 uczniów. Powyższe odpowiadało wymogom art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁶.

(dowód: akta kontroli str. 6-9)

Analiza planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych, obowiązujących w roku szkolnym 2015/2016⁷ w 14 oddziałach wykazała, że we wszystkich oddziałach zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o stałej porze⁸ i uwzględniały podobną liczbę godzin⁹, stosownie do wymogów § 2 i § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁰. Kontrola organizacji pracy uczniów pod kątem tworzenia rozkładów zajęć zgodnie z zasadami organizacji (higieny) pracy umysłowej ucznia wykazała, że:

- nie występowały dni, w których nastąpiła kumulacja przedmiotów, w których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja (matematyka, przyroda) oraz dni, w których występują tylko przedmioty niewymagające zwiększonej koncentracji;
- planowana długość przerw między zajęciami wynosiła 10 minut oraz przewidziano jedną długą przerwę (15 minutową) po czwartej godzinie lekcyjnej; długość przerwy po zajęciach wychowania fizycznego zaplanowanych na początku lub w środku zajęć wynosiła 10 minut;
- stwierdzono przypadki lokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji (matematyka, przyroda), po piątej godzinie lekcyjnej oraz przypadki łączenia w bloki takich przedmiotów.

(dowód: akta kontroli str. 7, 10-13, 47-49, 57a)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W planach zajęć obowiązujących w badanym roku szkolnym, dla trzech spośród sześciu oddziałów klas IV-VI lokowano zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji (matematyka, przyroda) po piątej godzinie lekcyjnej¹¹ i/lub w odniesieniu do trzech oddziałów łączono te przedmioty w bloki, tj. bezpośrednio po sobie¹².

⁵ Z tego 151 uczniów spoza obwodu.

⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm., dalej: ustawa o systemie oświaty.

⁷ 1. Plan lekcji Szkoły Podstawowej w Wołczynie I półrocze 2015/2016, 2. Plan lekcji Szkoły Podstawowej w Wołczynie II półrocze 2015/2016.

⁸ W klasach I-III o godz. 8.45, a w klasach IV-VI o godz. 7.50.

⁹ Różnica nie wynosiła więcej niż 2 godziny zajęć w poszczególnych dniach.

¹⁰ Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

¹¹ W planie lekcji w I półroczu zajęcia z tych przedmiotów lokowano po piątej lekcji w trzech oddziałach, tj. klasa Vb – wtorki (przyroda) i środa (matematykę), IVa – środy (przyroda) i czwartek (matematyka) Vlb – wtorki

Stosownie do zapisów § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, Dyrektor Szkoły obowiązana była zapewnić higieniczne warunki pobytu w szkole, a zgodnie z wymogiem wynikającym z § 10 ust. 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹³, ww. osoba powinna ustalić tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy.

W powyższej sprawie Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że *pracownia matematyki i przyrody sąsiadują ze sobą na drugim piętrze po prawej stronie. Aby zapobiec częstemu przemieszczaniu się uczniów na inne piętra do drugiego skrzydła z torniarami oraz kurtkami (bo szatnie są w klasach) plan został skonstruowany w ten sposób. Oprócz tego w Szkole mamy tylko po dwa oddziały w klasach 4-6, a w tym uczniów dojeżdżających, którzy muszą skończyć lekcje tak, by o odpowiedniej porze odjechać autobusem, stąd w czterech przypadkach matematyka i przyroda występuje na 6 lekcji, która trwa w godzinach 12.30-13.15. O układaniu planu decydują również inne czynniki: przydział sali gimnastycznej z podziałem na grupy, podział na grupy na informatyce i języku angielskim i nie uczęszczanie wszystkich uczniów na religię. Biorąc te czynniki pod uwagę staram się zawsze ułożyć plan lekcji optymalnie, lecz powyższe warunki komplikują na tyle układanie rozkładu, że w kilku przypadkach w drugim półroczu zaistniała powyższa sytuacja.*

(dowód: akta kontroli str. 138-139)

Ocena cząstkowa

W Szkole równomiernie obciążano uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, z uwzględnieniem stałej godziny rozpoczęcia zajęć, liczby godzin w poszczególnych dniach oraz właściwej długości przerw pomiędzy zajęciami. Za nie w pełni skuteczne należy uznać działania na rzecz braku przypadków lokowania przedmiotów o zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej oraz łączenia takich przedmiotów w bloki.

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Zgodnie ze Statutem Szkoły, uczniom zapewnia się bezpieczeństwo i opiekę m.in. poprzez prowadzenie zajęć świetlicowych oraz dyżurów szkolnych, a także możliwość korzystania z biblioteki szkolnej. Działalność świetlicy szkolnej i biblioteki określał stosowny regulamin. Świetlica szkolna udostępniona została uczniom od poniedziałku do piątku, w tym dla uczniów klasy „0” w godzinach od 6.30 do 15.30, a dla uczniów klas od I do VI w godzinach od 7.00 do 15.00. W świetlicy zapewniono dzieciom i młodzieży zorganizowaną opiekę wychowawczą oraz odpowiednie warunki do nauki własnej, rozrywki i rozwijania zainteresowań. Liczba uczniów korzystających ze świetlicy uwzględniała liczbę zgłoszeń rodziców, a w dokumentacji Szkoły znajdował się wykaz uczniów korzystających ze świetlicy. Czas pracy świetlicy był dostosowany do organizacji dojazdu uczniów do szkoły, zgodnie z art. 67 ust.1 pkt 3 ustawy o systemie oświaty. Ponadto zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, w dniach nauki i w godzinach zajęć dydaktycznych (od 8.30 do 14.30), udostępniona została uczniom biblioteka szkolna.

(dowód: akta kontroli str. 28-39, 44- 46)

W Szkole zapewniona została uczniom możliwość korzystania z pełnowymiarowej sali gimnastycznej, przy której zamieszczono tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, Szkoła nie zapewniła w pełni dostępu do urządzeń sportowych i rekreacyjnych, bowiem w sytuacji braku własnego boiska sportowego, Szkoła sporadycznie korzystała z zespołu boisk typu „Orlik” znajdujących się w jej pobliżu. W wyniku analizy dzienników lekcyjnych wszystkich klas stwierdzono, że od rozpoczęcia roku szkolnego 2015/2016 do dnia kontroli zajęcia wychowania fizycznego na

(matematyka) i czwartek, piątek (przyroda). W II półroczu po piątej lekcji zajęcia z tych przedmiotów lokowano w dwóch oddziałach, tj. klasa IVa – czwartek (matematyka), VIb– wtorek (matematyka), czwartek i piątek (przyroda).

¹² W I półroczu w klasach: Va i Vb ulokowano bezpośrednio po sobie przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji, tj. matematykę i przyrodę, a w II półroczu lokowano te przedmioty w klasach: IVa, Va i Vb.

¹³ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

boiskach sportowych „Orlik” odbywały się przez 52 godziny, tj. przez 3,7% ogólnego czasu zajęć wychowania fizycznego¹⁴. Urządzenia sportowe na tych boiskach były ogrodzone, bezpieczne (trwale przymocowane na stałe do podłoża) i posiadały atesty lub certyfikaty. Również i bramki, kosze do gry, a także inne urządzenia stanowiące wyposażenie sali gimnastycznej były prawidłowo i trwale zamocowane, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z § 31 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż ograniczona liczba godzin zajęć wychowania fizycznego na świeżym powietrzu (w celu rekreacyjnym) nie sprzyja zasadom ochrony zdrowia i higieny, na co wskazują zapisy załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹⁵. W trakcie kontroli Dyrektor Szkoły zadeklarowała, że wystąpi do organu prowadzącego o sporządzenie porozumienia i harmonogramu obejmującego zwiększenie ilości zajęć wychowania fizycznego na boiskach „Orlika”.

(dowód: akta kontroli str. 52-53, 56-57b, 65, 67, 69-70, 127a)

Opis stanu faktycznego

2.2. Szkoła zgodnie z wymogami § 6.1 rozporządzenia z dnia 7 czerwca 2010 r. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁶ posiadała Instrukcje Bezpieczeństwa Pożarowego, której ważność upływa w maju 2017 r. Instrukcja ta zawierała wymagane elementy, w tym plany ewakuacji obejmujące oba budynki oddalone od siebie o około 200 m (budynek dydaktyczny i sala gimnastyczna wraz ze świetlicą). Oględziny budynków i posesji Szkoły wykazały, że drogi ewakuacyjne były wyznaczone zgodnie z ww. Instrukcją, a ich oznaczenie było prawidłowe. Również gaśnice (posiadające ważne przeglądy techniczne) umieszczono w miejscach przewidzianych w tej Instrukcji. W trakcie oględzin stwierdzono również, że teren Szkoły został ogrodzony (ogrodzenie w dobrym stanie technicznym, szczelne i nieuszkodzone) i właściwie oświetlony. Nawierzchnia dróg wewnętrznych i przejść była równa i utwardzona, a otwory kanalizacyjne trwale zabezpieczone, co wypełniało wymogi określone w § 7 ust. 1 i 2 pkt 1 i 2 oraz § 7 ust. 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Przeprowadzona na zlecenie NIK kontrola¹⁷ Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kluczborku¹⁸ wykazała, że woda, z której korzystali uczniowie i pracownicy Szkoły spełniała wymogi sanitarne. W trakcie kontroli ustalono, że szlaki komunikacyjne umożliwiające wyjście (z wyjścia głównego) poza teren Szkoły łączyły się ze ścieżkami spacerowymi, a nie bezpośrednio z ulicą, natomiast przejście do budynku sali gimnastycznej i świetlicy szkolnej prowadziło przez ulicę Rzeczną, przy której nie zostały zamontowane urządzenia zabezpieczające. Jak wskazano powyżej, w godzinach przejścia dzieci na zajęcia wychowania fizycznego, przejście to było ubezpieczone przez osobę dorosłą (dysponującą znakiem STOP). Stosownie do § 15 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, dostęp osób nieuprawnionych do kotłowni szkolonej został zabezpieczony, a pomieszczenie to zostało prawidłowo oznaczone. W trakcie oględzin budynku Szkoły stwierdzono brak właściwego zabezpieczenia poręczy przy schodach, przed ewentualnym zsuwaniem się z nich uczniów, natomiast stopnie tych schodów zostały zabezpieczone poprzez zamontowanie progów antypoślizgowych, zgodnie z wymogiem § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 56-57, 59-64, 67, 71-74)

2.3. W pomieszczeniach sanitarnych, wyposażonych w środki do utrzymania higieny osobistej (mydło w płynie, papier toaletowy), we wszystkich umywalkach była dostępna bez ograniczeń bieżąca woda (ciepła i zimna). W czasie oględzin ww. pomieszczenia były utrzymane w odpowiednim stanie higienicznym, a urządzenia sanitarne były sprawne i kompletne. Instalacja sanitarna była szczelna z drożnymi odpływami.

(dowód: akta kontroli str. 16, 56-57b)

¹⁴ W roku szkolnym 2015/2016 w rozkładzie zajęć wychowania fizycznego łącznie dla 14 klas przewidziano tygodniowo 50 godzin, w tym dla klas od I-III 24 godziny, a w klasach od IV-VI 26 godzin. Ogółem dla wszystkich klas w okresie od 1 września 2015 r. do 30 kwietnia 2016 r. zajęcia wychowania fizycznego odbywały się w czasie 28 tygodni x 50 godz./tygodniowo, czyli przez 1400 godz.

¹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 977 ze zm. Część Wychowanie fizyczne, Cele kształcenia-wymagania ogóle.

¹⁶ Dz.U. Nr 109, poz. 719.

¹⁷ Kontrola została przeprowadzona na zlecenie NIK na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o Najwyższej Izbie Kontroli, Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677, dalej: ustawa o NIK.

¹⁸ Dalej: PPIS.

2.4 W Szkole prowadzone było nauczanie w systemie gabinetowym. Przeprowadzona przez PPIS we wszystkich oddziałach Szkoły kontrola sprzętu i mebli używanych do celów edukacyjnych wykazała, że we wszystkich oddziałach Szkoły uczniowie siedzieli przy meblach dostosowanych do ich wzrostu¹⁹. W salach nr: 9, 11, 12, 18, 10 wszystkie meble posiadały certyfikaty, w salach nr: 17 i 19 tylko stoły posiadały certyfikaty, a wyposażenie pozostałych sal (6, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30) certyfikatów nie posiadało. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły meble te zostały zakupione w okresie wcześniejszym, gdy nie obowiązywała konieczność nabycia wyposażenia posiadającego stosowane certyfikaty. Stoliki (jedno i dwuosobowe) oraz krzesła były prawidłowo zestawione i oznakowane. Stan techniczny i sanitarny tych mebli był dobry. Kontrola PPIS stwierdziła jednak przypadki nieprawidłowo zestawionych mebli (dwa) oraz ich niewłaściwego oznakowania (jeden), co zostało skorygowane w trakcie kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 14-27)

2.5 Szkoła dysponowała 15 pomieszczeniami (salami) dydaktycznymi. W 14 z nich na jednego ucznia wypadało od 2,05 – 3,12 m² powierzchni, a w jednej (sala nr 25) tylko 1,47m².

(dowód: akta kontroli str. 57)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że w celu zachowania bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w klasie, uczniom wskazane byłoby zapewnić co najmniej 2 m² powierzchni na osobę, w celu swobodnego i bezpiecznego poruszania się podczas zajęć lekcyjnych.

Opis stanu faktycznego

2.6. Szkoła nie prowadziła na swoim terenie dożywiania, a uczniowie korzystali ze stołówki Gimnazjalno-Szkolnego Zespołu Szkół w Wołczynie, znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie. Stołówka ta znajdowała się pod stałym nadzorem PPIS w Kluczborku.

(dowód:

akta kontroli str. 16)

2.7. Stan sanitarny innych niż sanitariaty pomieszczeń szkolnych (w tym świetlicy i biblioteki) był prawidłowy. W należyтым stanie technicznym utrzymane były w tych pomieszczeniach ściany, sufity i posadzki. W obiektach szkolnych brak było odrębnych pomieszczeń stanowiących szatnię. Szatnie przeznaczone na odzież wierzchnią uczniów dwóch oddziałów wydzielono na korytarzach przy dwóch klasach, a dla pozostałych osób w salach lekcyjnych. Dyrektor poinformowała, że w planie zakupu uwzględniała zakup szafek przeznaczonych do wystawienia na korytarzu, jednak po dokonaniu pomiarów korytarza odstąpiono od zakupu, gdyż ich ustawienie spowodowałoby kolizję z obowiązującymi normami komunikacyjnymi wynikającymi z przepisów przeciwpożarowych. Szatnie przy sali gimnastycznej i świetlicy znajdowały się również na korytarzu. W pracowniach komputerowych i sali gimnastycznej w widocznym miejscu zamieszczono regulaminy bhp (fakt zapoznania z nimi uczniów odnotowywano w elektronicznych dziennikach szkolnych). Sale lekcyjne dla uczniów klas I-III składały się z dwóch części, tj. części edukacyjnej (odpowiednio wyposażonej) i części rekreacyjnej (wyłożonej wykładziną lub dywanem). Części edukacyjne sal lekcyjnych wyposażone były m.in. w tablice multimedialne i komputery stacjonarne lub laptopy. Dla ośmiu oddziałów klas od I-III wydzielonych zostało osiem sal lekcyjnych (sala nr 6 i 9 na parterze, sala nr 11, 12, 17, 18 i 19 na I piętrze i sala nr 29 na II piętrze). Sanitariaty usytuowane były na I piętrze, w bezpośrednim sąsiedztwie klas przeznaczonych do nauki najmłodszych dzieci. Jedynie uczniowie klasy III (pomieszczenie na II piętrze) korzystali z sanitariatów na I piętrze. Powyższe spełniało zalecenia określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

(dowód: akta kontroli str. 14-18, 56-57a, 60, 67,69)

Opis stanu faktycznego

2.8. Przeprowadzone oględziny wykazały, że w pomieszczeniach klasowych wszystkich ośmiu oddziałów w klasach od I-III znajdowały się szafki przeznaczone na przechowywanie części podręczników i przyborów szkolnych. Pomieszczenia klasowe nr 17, 12, 11, 9, 6 zostały wyposażone w odrębne szafki dla każdego ucznia, natomiast w pomieszczeniach klasowych nr 18, 19 i 29 znajdowały się szafy z szufladami podpisanymi nazwiskiem ucznia, gdzie uczniowie mogli zostawić część książek i przyborów szkolnych. Od roku szkolnego

¹⁹ Badaniem objęto stanowiska 161 uczniów (51,6%).

2015/2016 w pomieszczeniach klasowych wykorzystywanych przez klasy IV-VI umieszczono szafki z szufladami lub półkami, w których uczniowie mogli pozostawiać część przyborów i książek. We wszystkich klasach zainteresowani uczniowie mieli swobodny dostęp do szafek i swoich książek lub przyborów szkolnych. Szkoła szafki udostępniła uczniom bezpłatnie.

(dowód: akta kontroli str. 56-57a, 70a-70e, 127a)

2.9. W trakcie kontroli przeprowadzonej przez PPIS wykonano pomiary ciężaru tornistrów/plecaków uczniów z 14 oddziałów w klasach I a, b, c, II a, b, c, III a, b, IV a, b, Va, b oraz VI a, b. Pomiarami objęto łącznie 161 uczniów, tj. 51,6% ogółu uczniów (312), w tym 44 uczniów klas I a, b, c, 30 klas II a, b, c, 27 klas III a, b, 20 klas IV a, b, 20 klas V a, b, 20 klas VI a, b.

Po zważeniu tornistrów/plecaków wraz z ich zawartością stwierdzono, że tornistry/plecaki o wadze do 10% masy ciała ucznia posiadało 52 uczniów, do 15% - 85 uczniów i powyżej 15% - 24 uczniów. W grupie tej stwierdzono dwa przypadki tornistrów, których waga stanowiła 20,3% i 23% masy ciała ucznia. Na podstawie przeprowadzonej próby ważenia stwierdzono, że na 161 uczniów 109 (67,7%) posiadało tornistry/plecaki o ciężarze przekraczającym 10% masy ciała. Dyrektorka Szkoły oświadczyła, że *systematycznie prowadzi wraz z nauczycielami kampanię na rzecz prawidłowego i umiejętnego pakowania tornistrów. Działania te polegały na: zorganizowaniu szafek i miejsc na pozostawianie podręczników, bloków i innych przyborów szkolnych, systematycznym przypominaniu dzieciom na lekcjach wychowawczych o możliwości pozostawiania podręczników i innych rzeczy w szafkach do tego przeznaczonych, celem wypracowania prawidłowych nawyków układania planu zajęć w taki sposób, by nie przypadły obok siebie zajęcia wymagające większej ilości książek, częstym informowaniu rodziców i dzieci o możliwości wypożyczenia podręczników z biblioteki szkolnej, prowadzeniu przez pielęgniarkę zajęć uświadamiających, jaki wpływ ma ciężar i noszenie tornistra na wadę postawy. Dodała również, że w związku wejściem w życie restrykcyjnych wymogów, co do sprzedaży towarów w szkole, zlikwidowany został sklepik szkolny i dzieci w tornistrach przynoszą napoje, często w termosach i szklanym opakowaniu, co powoduje wzrost wagi tornistrów.*

(dowód: akta kontroli str. 14-18, 70a-70e, 91-92)

2.10. W Szkole udostępniono uczniom łącznie 22 komputery (w tym tablety) z dostępem do internetu, z tego 16 w pracowni komputerowej i 6 w bibliotece. Komputery będące do dyspozycji uczniów były połączone siecią lokalną LAN. Sprawdzenia skuteczności²⁰ zabezpieczenia dostępu uczniów do treści niepożądanych dokonano na wszystkich 16 komputerach w pracowni komputerowej i sześciu komputerach w bibliotece. W jego wyniku stwierdzono, że ww. komputery nie posiadały skutecznego zabezpieczenia dostępu do takich treści.

(dowód: akta kontroli str. 56-57a, 61-62)

2.11. W Szkole zapewniono uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, czym spełniono wymóg o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty. Usługi pielęgniarki medycznej wykonywane były w poniedziałki i wtorki każdego tygodnia w godzinach od 7.30-15.00. Poza gabinetem pielęgniarki, apteczki pierwszej pomocy znajdowały się w sekretariacie Szkoły, pokoju nauczycielskim, świetlicy szkolnej i w pokoju nauczyciela wychowania fizycznego, co odpowiadało wymogom określonym w § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Wszystkie apteczki zawierały podstawowe środki medyczne pierwszej pomocy, których termin przydatności użycia nie upłynął.

Stosownie do § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczyciele, w tym nauczyciele prowadzący zajęcia wychowania fizycznego, zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy (ośmiogodzinne szkolenie w ramach którego m.in. omawiano sposoby postępowania w sytuacjach szczególnych, w stanach zagrożenia życia pochodzenia urazowego i nieurazowego oraz dokonywania zabiegów resuscytacji u dzieci).

(dowód: akta kontroli str. 93-96, 105-108, 110-124)

2.12. W Szkole obowiązywały *Procedury postępowania w razie wypadku ucznia*. W roku szkolnym 2015/2016, do czasu zakończenia kontroli w rejestrze wypadków odnotowano

²⁰ Poprzez próbę wejścia na dwie przykładowe strony zawierające treści niepożądane.

cztery takie zdarzenia²¹, jednakże tylko w stosunku do dwóch zostały sporządzone protokoły powypadkowe. W protokołach tych ujęto: skład zespołu powypadkowego, datę, miejsce, okoliczności wypadku, rodzaj urazu, sposób udzielenia pierwszej pomocy i osobę, która jej udzieliła (poszkodowanym uczniom udzielona została pierwsza pomoc przez nauczyciela wychowania fizycznego) Protokoły zawierały także zapisy dotyczące świadków wypadku i podjętych środków zapobiegawczych. O każdym z badanych wypadków zawiadomieni zostali rodzice lub opiekunowie ucznia, pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy, a także organ prowadzący szkołę. Ustalono natomiast, że o wypadkach Dyrektor Szkoły nie zawiadamiała wybranej roku szkolnym 2015/2016 Rady Rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 97-104)

2.13. W okresie objętym kontrolą Dyrektor przeprowadziła dwie kontrole obiektów szkolnych oraz urządzeń sportowych w zakresie stanu bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrolę przeprowadzono przed rozpoczęciem roku szkolnego 2015/2016 i po feriach zimowych. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, a protokoły z tych kontroli zostały przekazane organowi prowadzącemu.

(dowód: akta kontroli str. 128-133)

2.14. W trakcie kontroli NIK Dyrektor Szkoły nie przedłożyła dokumentów potwierdzających przeprowadzenie w Szkole kontroli zewnętrznych, obejmujących swoim zakresem sprawy bezpieczeństwa i higieny. Również i zapisy książki kontroli nie wskazywały na ich przeprowadzenie.

(dowód: akta kontroli str. 52)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Szkoły nie zapewniła zabezpieczenia w urzędzenia bezpieczeństwa drogowego szlaku komunikacyjnego wychodzącego poza teren szkoły (przejście przez ul. Rzeczną do budynku świetlicy i sali gimnastycznej), które uniemożliwiłyby bezpośrednie wejście na jezdnię, co stanowiło naruszenie § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W celu natomiast zmniejszenia zagrożenia i poprawy bezpieczeństwa ruchu pieszych Dyrektor zatrudniła (w porozumieniu z organem prowadzącym) osobę, która w momencie przejścia uczniów przez ulicę zatrzymywała ruch pojazdów (znakiem STOP). Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in. *Jeżeli chodzi o przejście dla pieszych, zabiegałam wraz z organem prowadzącym (Gminą Wołczyn) o umiejscowienie na jezdni ulicy Rzeczej progów spowalniających, lecz propozycja ta została odrzucona przez Wydział Komunikacji w Kluczborku ze względu na odbywający się tu ruch autobusowy (przystanki dla dzieci dojeżdżających).*

Wystąpiłam więc z prośbą do organu prowadzącego – Gminy Wołczyn w dniu 5.02.2013 r. L.dz. nr 18/2013 o montaż barierki bezpieczeństwa, czego skutkiem były oględziny przez urzędników z wydziału inwestycji. Ponieważ czas upływał, a sytuacja mnie niepokoiła, wystąpiłam w maju 2013 r. do Urzędu Pracy o przydział stażysty na przejście dla pieszych obok szkoły, a po zakończeniu stażu do burmistrza Wołczyna o pozwolenie na zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin osoby przeprowadzającej dzieci przez przejście dla pieszych, na co uzyskałam zgodę. Zatrudniłam osobę tzw. „stopka”, która czuwa nad bezpieczeństwem dzieci w czasie przechodzenia przez jezdnię. Zauważyłam również, że dzięki temu zmniejszył się ruch kołowy na tej ulicy, ponieważ kierowcy wiedzą, że można nieraz długo czekać zanim cała szkoła przejdzie na uroczystość do sali gimnastycznej. A istnieją drogi alternatywne. Nadmieniam również, że teren szkoły jest zabezpieczony płotem i furką, natomiast teren drogi i chodników nie należy do szkoły i nie mogę tam podjąć żadnych samodzielnych działań.

(dowód: akta kontroli, str. 56)

Z-ca Burmistrza Wołczyna wyjaśnił m.in., że *Przebudowa ul. Rzeczej w Wołczynie została zrealizowana w poprzednim dziesięcioleciu na podstawie pozwolenia na budowę. Dokumentacja tej inwestycji zawierała również projekt organizacji ruchu pieszego i kołowego, uwzględniający budowę przejścia dla pieszych umożliwiającego dotarcie uczniów na zajęcia wychowania fizycznego oraz zajęcia świetlicowe, a także montaż odpowiednich znaków drogowych, pionowych i poziomych wymaganych na tego typu ciągach komunikacyjnych. Montaż bramek zabezpieczających przed bezpośrednim wejściem na*

²¹ 18.10.2015 – złamanie palca lewej ręki (SKS), 2) 15.02.2016 r. – uraz nogi (lekcja wf), 3) 15.03.2016 r. – uraz nadgarstka (SKS), 4) 19.04.2016 r. – stłuczenie przedramienia prawego (lekcja wf).

jezdnię, które byłyby usytuowane pomiędzy furtką w ogrodzeniu posesji szkolnej, a skrajem chodnika wymaga zachowania warunków określonych w rozporządzeniu MTiGM z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (...). W obecnym układzie jezdni i chodnika montaż wzdłuż barier ograniczających bezpośrednio wejście na jezdnię w sposób zgodny z opisanym rozporządzeniem nie jest możliwy, gdyż szerokość chodnika w pobliżu furtki po zamontowaniu barier lub innego rodzaju zabezpieczeń powinna wynosić nie mniej niż 180 cm. Rozważane jest rozwiązanie zamienne, polegające na montażu barierek spowalniających przejście przez furtkę, a tym samym ograniczających wbieganie na jezdnię, przy czym barierki te powinny znaleźć się po wewnętrznej stronie ogrodzenia posesji szkoły. Uzupełnieniem tego montażu byłyby łańcuchy ochronne lub barierki usytuowane po północnej stronie jezdni, rozdzielające ruch uczniów na dwa kierunki – przejście do szkoły i przejście w kierunku rynku i ulicy Sienkiewicza. Decyzja o podjęciu prac budowlanych może zostać podjęta po przeanalizowaniu plusów i minusów takiego rozwiązania.

(dowód: akta kontroli, str. 76, 78)

2. Dyrektor Szkoły nie zapewniła właściwego zabezpieczenia poręczy na schodach, które uniemożliwiłoby ewentualne zsuwanie się uczniów po tych poręczach, czym naruszone zostały wymagania określone w § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

W sprawie tej Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in.: *Nie zauważyłam i nigdy nie widziałam uczniów zjeżdżających po poręczach. Uważam, że nawyk ten został wyteplony (jeśli istniał wcześniej) w związku z pozyskaniem programu „Monitoring wizyjny” oraz pełnieniem dyżurów na korytarzach przez nauczycieli dzieci nie zjeżdżają po poręczach, ponieważ dokładnie wiedzą, że zostałyby nagrane.*

(dowód: akta kontroli, str. 79, 81)

3. Udostępnione uczniom komputery nie posiadały skutecznych zabezpieczeń przed dostępem przez internet do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Powyższe stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 4a ustawy o systemie oświaty. Specjalista ds. informatycznych wyjaśnił w tym zakresie m.in., że w dniu 28 sierpnia 2014 r. szkoła zakupiła pakiet Arcabit Bezpieczna Szkoła, w skład którego wchodzi program Arcabit Internet Security. Licencja na 100 stanowisk komputerowych obowiązuje do 30 listopada 2016 r. Oprogramowanie zostało zainstalowane na wszystkich komputerach w szkole – nie tylko na tych do których mają dostęp uczniowie. Jedną z funkcji oprogramowania jest tzw. Kontrola Rodzicielska, co w zupełności spełnia założenia blokady dostępu do stron i treści niepożądanych. Zdecydowaliśmy się na ten program ze względu na wyniki testów porównawczych, które wskazywały na jego wysoką skuteczność oraz na stosunkowo niskie koszty w stosunku do jakości. Działanie programu było monitorowane systematycznie w trakcie zajęć komputerowych. Ponadto co jakiś czas prowadziłem przeglądy stanowisk komputerowych połączone z konserwacją i czyszczeniem zasobów komputerów. Ostatni taki przegląd robiłem w czasie ferii zimowych (luty 2016 r.). W trakcie tego przeglądu oprogramowanie działało prawidłowo. Nie jestem w stanie wytłumaczyć dlaczego w momencie kontroli program nie zadziałał. Fakt, że w pierwszym momencie po wpisaniu hasła niepożądanego do wyszukiwarki program odciął dostęp do Internetu, a następnie pozwolił na ten dostęp może świadczyć o tym, że w międzyczasie po uruchomieniu program zaktualizował się do najnowszej wersji, która (jak wskazują doniesienia i rozmowy na forach internetowych) nie jest jeszcze wersją stabilną i - być może - wymaga dodatkowej konfiguracji. Podkreślałam, że aktualizacja zarówno bazy danych programu, jak i jego silnika odbywa się automatycznie, bez udziału administratora. Reasumując, zaistniała sytuacja nie była wynikiem braku oprogramowania zabezpieczającego dostęp do treści niepożądanych, a jedynie niezrozumiałego braku reakcji tegoż oprogramowania na próbę dostępu do rzeczonych treści w momencie kontroli

(dowód: akta kontroli, str. 79, 81, 85-90)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że System, który był zainstalowany na komputerach w 2016 r. – Arcabit Bezpieczna Szkoła, posiadał program „Kontrola Rodzicielska”, który działał jeszcze na feriach (styczeń/luty 2016 r.) kiedy towarzyszyłam informatykowi w gruntownym przeglądzie i resecie komputerów. W trakcie kontroli inspektora NIK okazało się, że wyłączył się komputer po próbie wejścia na niepożądane strony, ale po krótkim czasie włączył się ponownie nie włączając blokady, co oznacza, że system nie zadziałał prawidłowo. W związku z tym podjęłam natychmiastowe działanie i zakupiłam nowy system zabezpieczający Opiekun NET, który zainstalowano w drugi dzień po kontroli.

(dowód: akta kontroli, str. 79-81)

Przeprowadzone w trakcie kontroli ponowne oględziny komputerów wykazały, iż zainstalowane na tym sprzęcie oprogramowanie (*OpiekunNET*) w pełni wyeliminowało możliwość dostępu uczniów do treści niepożądanych.

(dowód: akta kontroli, str. 137)

4. Informacja o powstałych w Szkole w roku szkolnym 2015/2016 wypadkach nie była przekazywana przez Dyrektora Szkoły Radzie Rodziców, zgodnie z dyspozycją § 41 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Powyższe zaniechanie Dyrektor Szkoły wyjaśniła błędną interpretacją treści ww. rozporządzenia w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 116-118)

5. Powołany przez Dyrektora Szkoły zespół powypadkowy, spośród czterech zarejestrowanych wypadków uczniów, które wystąpiły w czasie zajęć szkolnych, nie sporządził dwóch protokołów, o których mowa w § 43 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dwa przypadki zarejestrowane w rejestrze wypadków uczniów okazały się zdarzeniami potencjalnie wypadkowymi. O zdarzeniach poinformowano rodziców, którzy nie dostarczyli dokumentacji medycznej, w związku z czym nie było podstaw do sporządzania protokołów powypadkowych. Zdarzenia nie zostały skreślone i błędnie figurują w rejestrze wypadków. W związku z powyższym zobowiązuję się do założenia rejestru zdarzeń potencjalnie wypadkowych, które dopiero po dostarczeniu dokumentacji medycznej zostaną wpisane w rejestr wypadków i uruchomią procedurę powypadkową.

(dowód: akta kontroli, str. 125-126)

Zdaniem NIK, obowiązek w zakresie sporządzenia protokołu powypadkowego, jak również powiadomienia odpowiednich osób i organów, ciąży na członkach zespołu powypadkowego oraz Dyrektorze Szkoły niezależnie od rodzaju i skutków doznanego przez ucznia urazu. Wystarczającym jest, że uczeń dozna nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną, powodującą jakikolwiek uraz, które nastąpiło w czasie zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych realizowanych, a takie zdarzenia bezspornie miały miejsce w kontrolowanych przypadkach²².

Ocena cząstkowa

Stan techniczny i sanitarny Szkoły zapewniał bezpieczeństwo pobytu uczniów. Stwierdzono właściwy stan sanitarny pomieszczeń szkolnych oraz prawidłowo zorganizowaną pomoc przedmedyczną. Pomieszczenia szkolne wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki medyczne o obowiązującym terminie przydatności do użycia. Kontrola wykazała jednakże nieprawidłowości w zakresie zabezpieczenia przed możliwością dostępu uczniów, za pomocą komputerów podłączonych do internetu, do treści niepożądanych, jak też zabezpieczenia, przed bezpośrednim wyjściem na ulicę, szlaku komunikacyjnego pomiędzy Szkołą a budynkiem sali gimnastycznej i świetlicy. Zastrzeżenia NIK dotyczyły również realizacji niektórych obowiązków związanych z wypadkami, które zdarzyły się w Szkole w roku szkolnym 2015/2016.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego wiodącego do sali gimnastycznej i świetlicy szkolnej, a wychodzącego na ulicę Rzeczną, zgodnie z wymogami § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.
2. Zabezpieczenie poręczy na schodach, w sposób uniemożliwiający zsuwanie się po nich, zgodnie z wymaganiami § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia.
3. Podjęcie działań organizacyjnych zapewniających sporządzanie przez komisję powypadkową pełnej dokumentacji powypadkowej, stosownie do wymogów określonych w

²² Zob. Sąd Najwyższy w wyroku z 27 września 2002 r. (sygn. II UKN 385/01).

§ 43 ust. 1 pkt 2 oraz powiadamianie o wypadkach Rady Rodziców, zgodnie z obowiązkiem § 41 ust.1 pkt 5 ww. rozporządzenia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 24 czerwca 2016 r.

Kontroler
Andrzej Borowski
Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis